

Vojko Antončič

RAZLIKE V KVALITETI ŽIVLJENJA

Predstavljamo rezultate analize, v kateri upoštevamo 90 indikatorjev in 7 faktorjev kvalitete življenja. Prve obravnavamo kot deskriptorje, druge pa kot prediktorje kvalitete življenja. V analizo vključeni indikatorji kvalitete življenja popisujejo stanovanjski standard in stanovanjski status, bivalno okolje, zdravstveno stanje in dostop do zdravstvenih storitev, prehranjevalne navade, ekonomski standard, socialne resurse, preživljanje prostega časa in politično participacijo posameznika. Kot faktorje kvalitete življenja pa upoštevamo naslednje karakterizacije posameznika: stopnjo razvitosti republike in urbaniziranost kraja, v katerem živi, socioekonomski status (razred), maritalni status, spol in starost. Ugotoviti poskušamo, ali so določene kombinacije indikatorskih vrednosti povezane z določenimi kombinacijami faktorskih vrednosti. Zato določimo metrične komponente faktorjev in metrične komponente indikatorjev, na njih naredimo kanonično korelacijsko analizo in dobimo 22 kanoničnih komponent. Na kanoničnih komponentah se vidi, da posamezni faktorji generirajo precejšnje razlike v kakovosti življenja. Očitno je, da noben faktor ni popolnoma nevtralen: za vsakega velja, da se njegov učinek pozna vsaj na enem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja. Vidi se tudi, da je razred univerzalen generator razlik: njegov učinek je viden na vseh kanoničnih deskriptorjih kvalitete življenja.

The results of the analysis including 90 indicators and 7 predictors of the quality of life are presented. The indicators are based on the command over resources concept and they cover 8 life domains: housing, neighbourhood facilities, health and access to health care, nutrition, economic resources, recreation and culture, social integration (social resources), and political resources. As predictors of the quality of life patterns some macro characterizations (living in a more or less developed region, living in a rural or in an urban environment) and some micro, i.e. background, characterizations (occupational and employment status, marital status, sex and age) of individuals are used. In this analysis, our aim is to find out which predictor profile tends to be associated with which pattern of the quality of life. The answer to this question is provided by the canonical correlation analysis of the metric components associated with the predictors and the indicators of the quality of life. The obtained canonical variates give enough justification for claiming that some factors included in our analysis generate considerable differences in the quality of life. The effect of each factor is reflected on at least one canonical descriptor of the quality of life. Furthermore, it seems safe to conclude that the occupational status is an universal generator of the differences in the quality of life patterns; in sum, it has effect on each canonical descriptor of the quality of life.

indikatorji kvalitete življenja, prediktorji kvalitete življenja, kanonična korelacijska analiza, socialna politika

1. UVOD

V prejšnjih člankih so predstavljeni rezultati analiz, ki se nanašajo na posamezne dimenzije kvalitete življenja. Sedaj pa si oglejmo analizo, v kateri so upoštevane vse dimenzije hkrati. V tej analizi uporabljamo dve vrsti podatkov o posamezni osebi: za ene pravimo, da so indikatorji kvalitete življenja, za druge pa pravimo, da so faktorji kvalitete življenja. Razločujemo jih glede na njihov epistemološki status: z indikatorji kvaliteto življenja opisujemo, njihov epistemološki status je status deskriptorjev kakovosti življenja; epistemološki status, ki ga pripisujemo faktorjem, pa je status prediktorjev kvalitete življenja. Ugotoviti poskušamo, ali so določene kombinacije indikatorskih vrednosti povezane z določenimi kombinacijami faktorskih vrednosti. Ali drugače povedano, razkriti poskušamo, kakšna je - podolgem in počez - kakovost življenja osebe, ki jo karakterizira določen nabor faktorskih vrednosti. Dodati je treba še to, da analiziramo podatke, ki smo jih dobili z anketo izvedeno na vzorcu jugoslovanske populacije. Zato se rezultati analize nanašajo na jugoslovansko populacijo.

2. INDIKATORJI KVALITETE ŽIVLJENJA

Upoštevamo devetdeset indikatorjev kvalitete življenja. To so v glavnem indikatorji o gmotni blaginji. Med njimi ni indikatorjev, ki popisujejo izobraževalne možnosti, zaposlitev in delovne razmere. Slednje smo izpustili iz analize zato, ker so definirani le za podpopulacijo zaposlenih oseb. Ostale indikatorje pa smo izpustili predvsem zaradi "tehničnih" razlogov. Oglejmo si, katere indikatorje vključujemo v to analizo.

Stanovanjski standard in stanovanjski status

Stanovanjska površina na osebo

- STANOVA1 : 1 - do 15 m² na osebo
 2 - od 15 do 25 m² na osebo
 3 - več kot 25 m² na osebo

Kvaliteta stanovanja

- STANOVA2 : 1 - tekoče vode ni
 2 - tekoča voda je
- STANOVA3 : 1 - kanalizacije ni
 2 - kanalizacija je
- STANOVA4 : 1 - ni ne tuša ne kopalnice
 2 - tuš ali kopalnica je
- STANOVA5 : 1 - ni stranišča na izpiranje
 2 - stranišče na izpiranje je
- STANOVA6 : 1 - ni instalirano centralno ogrevanje
 2 - centralno ogrevanje je instalirano
- STANOVA7 : 1 - bivalni prostori niso vlažni
 2 - bivalni prostori so vlažni
- STANOVA8 : 1 - v bivalnih prostorih ni dovolj dnevne svetlobe
 2 - v bivalnih prostorih je dovolj dnevne svetlobe

- STANOVA9 : 1 - nima(jo) telefona
 2 - ima(jo) telefon

Stanovanjski status anketiranca

- STANOVA10 : 1 - stanovanje si je zagotovil z nakupom ali z zidavo
 2 - stanovanje je dobil pri delovni ali solidarnostni organizaciji
 3 - stanovanje je podedoval ali pa ga je dobil od staršev oziroma sorodnikov
 4 - živi pri starših, sorodnikih
 5 - je podnajemnik, se je nasilno vselil, drugo

Bivalno okolje

Ne več kot 1 km od tam, kjer anketiranec stanuje ...

- BIVOK1 : 1 - ni osnovne šole
 2 - je osnovna šola
- BIVOK2 : 1 - ni otroškega vrtca
 2 - je otroški vrtec
- BIVOK3 : 1 - ni ne ambulante ne zdravstvenega doma ne lekarne
 2 - je ambulanta ali zdravstveni dom ali lekarna
- BIVOK4 : 1 - ni pošte
 2 - je pošta
- BIVOK5 : 1 - ni banke
 2 - je banka
- BIVOK6 : 1 - ni prostora za šport in rekreacijo
 2 - je prostor za šport in rekreacijo
- BIVOK7 : 1 - ni postajališča javnega prevoznega sredstva
 2 - je postajališče javnega prevoznega sredstva
- BIVOK8 : 1 - ni ne klasične špecerijske trgovine ne samopostrežne trgovine
 2 - je klasična špecerijska trgovina ali samopostrežna trgovina
- BIVOK9 : 1 - ni ne restavracije ne gostilne ne kavarne ne bifeja
 2 - je restavracija ali gostilna ali kavarna ali bife
- BIVOK10 : 1 - bivalno okolje ni urejeno niti ni čisto
 2 - bivalno okolje je urejeno in čisto

Zdravstveno stanje anketiranca in uporaba zdravstvenih storitev

Ali anketiranec ocenjuje, da ...

- ZDRAV1 : lahko brez težav prehodi 100 m (ne/da) (ne=1 / da=2)
- ZDRAV2 : lahko brez večjih težav preteče 100 m (ne/da)
- ZDRAV3 : brez težav hodi po stopnicah navzgor in navzdol (ne/da)
- ZDRAV4 : je pogosto utrujen (ne/da)
- ZDRAV5 : zjutraj s težavo vstaja (ne/da)
- ZDRAV6 : je čez dan utrujen (ne/da)
- ZDRAV7 : je zvečer zelo utrujen (ne/da)
- ZDRAV8 : se pri delu oziroma vsakdanjih opravkih veliko giblje (ne/da)

- ZDRAV9 : se v prostem času veliko giblje (ne/da)
 ZDRAV10 : kadi (ne/da)
 ZDRAV11 : gre vsaj enkrat na leto na pregled k zdravniku (ne/da)
 ZDRAV12 : gre vsaj enkrat na leto na pregled k zobozdravniku (ne/da)
 ZDRAV13 : je deležen zdravstvenih storitev na podlagi priporočil (ne/da)

Prehrana - kakšne prehranjevalne navade ima anketiranec

- HRANA1 : število toplih obrokov na dan
 1 - vsaj eden
 2 - več kot eden
- HRANA2 : kruh pri kosilu ali večerji (ne/da) (ne=1 / da=2)
 HRANA3 : zelenjava pri glavnih obrokih (ne/da)
 HRANA4 : redno uživanje mleka oziroma mlečnih izdelkov (ne/da)
 HRANA5 : redno uživanje sadja (ne/da)
 HRANA6 : večkrat na teden mesni obrok (ne/da)
 HRANA7 : izogibanje mastni hrani (ne/da)
 HRANA8 : izogibanje sladkarijam (ne/da)
 HRANA9 : pitje alkoholnih pijač (ne/da)

Ekonomski standard

- EKOSTA1 : Ali se kdaj zgodi, da anketiranec nima denarja za vsakdanje potrebe?
 (ne/da) (ne=1 / da=2)
- EKOSTA2 : Ali v tednu dni lahko zbere določeno vsoto denarja? (ne/da)

Anketiranec ima oziroma v gospodinjstvu imajo ...

- EKOSTA3 : električni/plinski štedilnik (ne/da)
 EKOSTA4 : hladilnik (ne/da)
 EKOSTA5 : pralni stroj (ne/da)
 EKOSTA6 : zamrzovalno omaro/skrinjo (ne/da)
 EKOSTA7 : pomivalni stroj (ne/da)
 EKOSTA8 : aparaturo hi-fi (ne/da)
 EKOSTA9 : televizor (ne/da)
 EKOSTA10 : več kot 50 knjig (ne/da)
 EKOSTA11 : avto (ki je bil leta 1987 vreden vsaj 3 mio tedanjih din) (ne/da)
 EKOSTA12 : počitniško hišo, počitniško ali dodatno stanovanje (ne/da)

Socialni resursi

Ali za anketiranca velja, da ...

- SOCRES1 : obiskuje sorodnike (ne/da) (ne=1 / da=2)
 SOCRES2 : ga obiskujejo sorodniki (ne/da)
 SOCRES3 : obiskuje prijatelje in znance (ne/da)
 SOCRES4 : ga obiskujejo prijatelji in znanci (ne/da)

Preživljanje prostega časa

- PROCAS1 : 1 - preživljanje počitnic doma
 2 - vsaj del počitnic zunaj doma

Ali v svojem prostem času anketiranec ...

- PROCAS2 : vrtnari (ne/da=včasih ali pogosto) (ne=1 / da=2)
PROCAS3 : nabira gobe ali gozdne sadeže (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS4 : hodi na ribolov (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS5 : hodi na lov (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS6 : hodi v kino (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS7 : hodi v gledališče, na koncerte, v muzeje, na razstave (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS8 : hodi v restavracije (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS9 : hodi v gostilno (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS10 : hodi na ples (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS11 : bere strokovno literaturo (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS12 : bere revije, časopise (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS13 : bere knjige (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS14 : se sprehaja po ulicah in trgovinah (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS15 : hodi na izlete (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS16 : sodeluje v študijskih krožkih / tečajih (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS17 : igra šah (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS18 : igra kak glasbeni inštrument (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS19 : piše poczijo, prozo ali slika (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS20 : posluša radio (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS21 : gleda televizijo (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS22 : se ukvarja s športom (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS23 : se ukvarja s kakim hobijem (ne/da=včasih ali pogosto)
PROCAS24 : adaptira, gradi hišo ali stanovanje (ne/da=včasih ali pogosto)

Politična participacija

- POLPAR1 : Ali se je anketiranec kdaj obrnil na kako osebo na odgovornem položaju, da bi vplival na odločitev o kakem družbenem problemu?
 1 - ne
 2 - da
- POLPAR2 : Ali je imel anketiranec v zadnjem letu govor ali referat za sestanek kakega združenja ali organizacije?
 1 - ne
 2 - da

- POLPAR3 : Ali je anketiranec v zadnjem letu diskutiral na sestanku kakega združenja ali kake organizacije?
 1 - ne
 2 - da
- POLPAR4 : Ali anketiranec redno kupuje oziroma dobiva na dom vsaj en dnevni časopis?
 1 - ne
 2 - da
- POLPAR5 : Ali je anketiranec kdaj napisal "pismo bralcev" za časopis?
 1 - ne
 2 - da
- POLPAR6 : Ali je anketiranec kdaj napisal članek za časopis?
 1 - ne
 2 - da
- POLPAR7 : 1 - anketiranec ni še nikoli poskušal spremeniti odločitve samoupravnih ali oblastnih organov
 2 - anketiranec se je formalno (pismeno) pritožil na odločitev kakega oblastnega organa ali pa je poskušal kako drugače spremeniti odločitev kakega samoupravnega ali oblastnega organa
- POLPAR8 : 1 - anketiranec ni sposoben, da bi sam napisal pritožbo na odločitev kakega organa oblasti in ne pozna nikogar, ki bi mu pri tem lahko pomagal
 2 - anketiranec lahko sam napiše pritožbo zoper odločitev kakega organa oblasti ali pa pozna koga, ki mu pri tem lahko pomaga

3. FAKTORJI KVALITETE ŽIVLJENJA

Kot faktorje kvalitete življenja upoštevamo:

1. stopnjo razvitosti republike, v kateri živi anketiranec,
2. tip (urbaniziranost) kraja, v katerem živi anketiranec,
3. socioekonomski status (razred) anketiranca,
4. socioekonomski status (razred) anketirančevega zakonskega partnerja,
5. zakonski stan,
6. spol in
7. starost anketiranca.

Razločujemo tri stopnje razvitosti jugoslovanskih republik. Spremenljivko za stopnjo razvitosti imenujemo na kratko REGIJA. Definiramo jo takole:

- REGIJA : 1 - Bosna in Hercegovina, Črna gora, Makedonija, Kosovo (nerazvite regije)
 2 - Ožja Srbija (srednje razvita regija)
 3 - Hrvatska, Slovenija, Vojvodina (razvite regije)

Faktor tip kraja popisuje spremenljivka, ki ima tri vrednosti:

- KRAJ : 1 - republiško središče
 2 - mesto, ki ni republiško središče
 3 - vas

Razredno shemo, ki jo uporabljamo v tej analizi, sestavlja šest socio-ekonomskih statusov. Z njimi definiramo dve spremenljivki: spremenljivko za razred anketiranca in spremenljivko za razred anketirančevega zakonskega partnerja. Prvo imenujemo na kratko RAZANK in jo definiramo takole:

- RAZANK :
- 1 - vodilni uslužbenec ali strokovnjak
 - 2 - uslužbenec-uradnik
 - 3 - obrtnik-zasebnik, vodja manualnih delavcev, tehnik ali visoko kvalificiran delavec - "modra elita"
 - 4 - kvalificiran, polkvalificiran ali nekvalificiran delavec
 - 5 - kmet
 - 6 - gospodinja

Da bo spremenljivka, ki popisuje socioekonomski status anketirančevega zakonskega partnerja (imenujemo jo na kratko RAZPAR), definirana za vsako osebo, moramo kategorijam, ki jih upoštevamo pri določanju vrednosti spremenljivke RAZANK, dodati še eno kategorijo - "ne živi s partnerjem". Torej:

- RAZPAR :
- 1 - vodilni uslužbenec ali strokovnjak
 - 2 - uslužbenec-uradnik
 - 3 - obrtnik-zasebnik, vodja manualnih delavcev, tehnik ali visokokvalificiran delavec - "modra elita"
 - 4 - kvalificiran, polkvalificiran ali nekvalificiran delavec
 - 5 - kmet
 - 6 - gospodinja
 - 7 - ne živi s partnerjem

Razred "vodilni in strokovnjaki" je približek za unijo Goldthorpovih razredov I in II (Goldthorpe, 1980). Razred "uslužbenci" je približek za Goldthorpev razred III. Razred "modra elita" je približek za unijo Goldthorpovih razredov IV in V, iz katere so izdvojeni kmetje. Razred "kvalificirani, nekvalificirani in polkvalificirani delavci" je približek za unijo Goldthorpovih razredov VI in VII. Ker Goldthorpe analizira samo moški del populacije, v njegovi klasifikacijski shemi ni gospodinj.

Zakonski stan anketiranca popisuje spremenljivka

- ZAKSTAN :
- 1 - samski
 - 2 - razvezan
 - 3 - vdovec
 - 4 - poročen

Spremenljivki, ki popisujeta spol in starost anketiranca, pa sta definirani takole:

- SPOL :
- 1 - moški
 - 2 - ženska
- STARKAT :
- 1 - stari od 15 do 30 let
 - 2 - stari od 31 do 55 let
 - 3 - stari več kot 55 let

4. METODA ANALIZE

Opraviti imamo z nominalnimi in ordinalnimi spremenljivkami. Zato jih najprej smiselno kvantificiramo. V ta namen uporabimo metodo, ki sta jo na blejskem metodološkem posvetovanju predstavila Antončič in Trampuž (1990; metoda B). Vse faktorje in indikatorje najprej binariziramo, se pravi, izrazimo jih s spremenljivkami, ki zavzamejo vrednost 0 ali 1. Faktor oziroma indikator, ki ima $m > 2$ kategorij, izrazimo z m binarnimi spremenljivkami. Dihotomen faktor oziroma indikator pa reprezentiramo samo z eno binarno spremenljivko. Binarne spremenljivke standardiziramo, izračunamo korelacijsko matriko za faktorje in korelacijsko matriko za indikatorje, korelacijski matriki spektralno dekomponiramo, se pravi, izračunamo lastne vrednosti in pripadajoče lastne vektorje, potem pa z njimi določimo metrične komponente faktorjev in metrične komponente indikatorjev kvalitete življenja.

Da razkrijemo relacije med faktorji in indikatorji kvalitete življenja, naredimo na metričnih komponentah kanonično korelacijsko analizo. S to analizo definiramo nove spremenljivke, ki jih imenujemo kanonični prediktorji oziroma kanonični deskriptorji kvalitete življenja. Prvi in drugi so standardizirani in med seboj nekorelirani. Kako določimo kanonične prediktorje in kanonične deskriptorje kvalitete življenja, smo podrobno opisali v referatu, ki je bil predstavljen na blejskem metodološkem posvetovanju (Antončič, 1991).

Za interpretacijo kanoničnih prediktorjev kvalitete življenja uporabimo matriko korelacij med binarnimi faktorji in kanoničnimi prediktorji kvalitete življenja. Za interpretacijo kanoničnih deskriptorjev kvalitete življenja uporabimo analogno matriko, se pravi matriko korelacij med binarnimi indikatorji in kanoničnimi deskriptorji kvalitete življenja. Da doženemo, kolikšen učinek na kakovost življenja imajo posamezne factorske kategorije, izračunamo še matriko parcialnih deskriptorskih povprečij. To so povprečne vrednosti kanoničnih deskriptorjev kvalitete življenja za anketirance, ki jih karakterizira prva kategorija prvega faktorja; povprečne vrednosti kanoničnih deskriptorjev kvalitete življenja za anketirance, ki jih karakterizira druga kategorija prvega faktorja; in tako dalje do povprečnih vrednosti za anketirance, ki jih karakterizira zadnja kategorija zadnjega faktorja.

Ustavimo se še ob vprašanju, koliko kanoničnih dimenzij dobimo in koliko jih je treba upoštevati. Ker je binarnih spremenljivk, ki pripadajo faktorjem kvalitete življenja, manj kot binarnih spremenljivk, ki pripadajo indikatorjem, odloča o številu kanoničnih dimenzij število prvih. Binarnih spremenljivk, ki pripadajo upoštevanim faktorjem kvalitete življenja, je 27; 6 faktorjev je nedihotomnih. Zato dobimo $27 - 6 + 1 = 22$ kanoničnih dimenzij. Da ugotovimo, koliko jih je treba upoštevati, izračunamo vrednost testne statistike

$$T_j = - \left[n - 1.5 - \frac{p+q}{2} \right] \sum_{i=j}^{22} \log(1 - r_i^2) \quad (j = 1, 2, \dots, 21)$$

ki je porazdeljena približno po hi-kvadrat zakonu s $(p-j)(q-j)$ stopnjami prostosti: p in q sta števili spremenljivk; $p=22$ je število metričnih komponent, s katerimi kvantificiramo faktorje kvalitete življenja, $q=95$ je število metričnih komponent, s katerimi kvantificiramo indikatorje kvalitete življenja.

5. REZULTATI ANALIZE

Za vzorec je bilo izbranih 2300 oseb, anketiranih je bilo 2280. V tej analizi upoštevamo 1602 osebi. Zaradi neustrezno izpolnjenih vprašalnikov smo že pri kreiranju datoteke izločili 39 anketirancev. Od preostalih 2241 anketirancev upoštevamo v analizi samo tiste, za katere lahko določimo vrednosti za vseh 27+96 binarnih spremenljivk, ki popisujejo izbrane faktorje in indikatorje kvalitete življenja. Precej anketirancev je izpadlo iz analize zato, ker zanje nismo imeli vseh informacijskih drobcev, ki jih potrebujemo pri določanju socioekonomskega statusa. Domnevamo, da izpad ni sistematičen, da ga ne generira kaka karakterizacija oseb, relevantna za to analizo. Domnevamo torej, da anketiranci, ki ostanejo v analizi, niso pristranski vzorčni ostanek.

Rezultati analize so prikazani v treh tabelah. Preden si jih ogledamo, se ustavimo ob kanoničnih korelacijskih koeficientih. Njihove vrednosti so:

$r_1 = .84$	$r_2 = .78$	$r_3 = .68$	$r_4 = .65$	$r_5 = .57$	$r_6 = .53$
$r_7 = .42$	$r_8 = .41$	$r_9 = .37$	$r_{10} = .33$	$r_{11} = .32$	$r_{12} = .30$
$r_{13} = .27$	$r_{14} = .26$	$r_{15} = .25$	$r_{16} = .24$	$r_{17} = .24$	$r_{18} = .22$
$r_{19} = .22$	$r_{20} = .20$	$r_{21} = .17$	$r_{22} = .04$		

S kratkim računom po formuli, ki smo jo navedli v prejšnjem razdelku, ugotovimo, da je

$$T_1 = 6478 \quad T_2 = 5045 \quad \dots \quad T_8 = 1489 \quad T_9 = 1267 \quad \dots \quad T_{21} = 2$$

da je verjetnost

$$P(h_i^2 \geq T_8) < .001$$

in da je verjetnost

$$P(h_i^2 \geq T_9) > .001$$

Torej: pri stopnji tveganja .001 lahko zavrnilo hipotezo, da v zadnjih štirinajstih kanoničnih komponentah ni signifikantne informacije o relacijah med faktorji in indikatorji kvalitete življenja; analogne hipoteze za zadnjih trinajst kanoničnih komponent pa ne moremo zavrniti. Zato zadnjih trinajst kanoničnih komponent zanemarimo in pregledamo samo prvih devet, za katere lahko rečemo, da vsebujejo signifikantno informacijo o relacijah med faktorji in indikatorji kakovosti življenja.

V tabeli 1 so korelacije med binarnimi faktorji in prvimi devetimi kanoničnimi prediktorji kvalitete življenja, v tabeli 2 pa so korelacije med binarnimi indikatorji in prvimi devetimi kanoničnimi deskriptorji kvalitete življenja. Zaradi večje preglednosti so navedene samo korelacije, ki po absolutni vrednosti niso manjše od .2, in korelacije, ki so enake .00. Če je korelacija po absolutni vrednosti manjša kot .2 in je pozitivna, je na pripadajočem mestu znak +. Če je korelacija po absolutni vrednosti manjša kot .2 in je negativna, je na pripadajočem mestu znak -. Tabeli 1 in 2 sta sestavljeni tako, da so v j-tem stolpcu korelacije med j-to kanonično spremenljivko in ustreznimi binarnimi spremenljivkami.

Čim večja je korelacija med dano faktorsko kategorijo in j-tim kanoničnim prediktorjem, tem več taka faktorska kategorija prispeva v vrednost j-tega kanoničnega prediktorja. Oseba, ki ima veliko vrednost na j-tem kanoničnem prediktorju, pa ima hkrati veliko vrednost tudi na j-tem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja. Skratka, istoležni stolpci tabel 1 in 2 razkrivajo relacije med indikatorji in faktorji kvalitete življenja. Ali drugače povedano, v istoležnih stolpcih tabel 1 in 2 se vidi, kakšna je kvaliteta življenja

osebe, ki jo karakterizira določen nabor faktorskih oznak. Da se razbrati, da obstajajo povezave med naslednjimi nabori karakterizacij:

PRVI KANONIČNI PAR

Mladi samski (moški in ženske), (njihovi starši) spadajo v razred 1, živijo v mestu

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- dober stanovanjski standard - neugoden stanovanjski status (živijo pri starših),
- kvalitetno bivalno okolje,
- dobra telesna kondicija,
- redna zdravstvena prevencija, privilegirani dostop do zdravstvenih storitev,
- v glavnem neoporečne prehranjevalne navade,
- dober ekonomski standard,
- nesignifikanten obrazec socialnih vezi,
- preživljanje počitnic zunaj doma,
- ukvarjanje s številnimi dejavnostmi v prostem času (kultura,
- izobraževanje, šport, rekreacija, družabne aktivnosti),
- zanemarljiva politična participacija.

DRUGI KANONIČNI PAR

Gospodinja, stare več kot 30 let, z zakonskim partnerjem iz razreda 1 ali iz razreda 3, živijo v mestu

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- soliden stanovanjski standard - družbeno stanovanje,
- kvalitetno bivalno okolje,
- slaba telesna kondicija,
- sindrom utrujenosti,
- nesignifikanten obrazec uporabe zdravstvenih storitev,
- v glavnem neoporečne prehranjevalne navade,
- nesignifikanten ekonomski standard,
- nesignifikanten obrazec socialnih vezi,
- skoraj "prazen" nabor dejavnosti ob prostem času, "gospospodinjski" obrazec preživljanja prostega časa (nakupovanje, utilitarne dejavnosti),
- nesignifikanten obrazec politične participacije.

TRETJI KANONIČNI PAR

Poročeni moški srednjih let, z gospodinja kot zakonsko partnerico, živijo v (manjšem) mestu v srednje razviti ali nerazviti regiji

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- nesignifikanten stanovanjski standard in nesignifikanten stanovanjski status,
- solidno bivalno okolje,
- sindrom utrujenosti,
- nenavajenost na zdravstveno prevencijo,
- slabe prehranjevalne navade,

- nesignifikanten ekonomski standard,
- nesignifikanten obrazec socialnih vezi,
- ukvarjanje z utilitarnimi prostočasnimi aktivnostmi in nekaj prostočasnih kontraindikacij (na primer: obiskovanje kulturnih prireditev, branje knjig),
- nekaj politične participacije.

ČETRTI KANONIČNI PAR

Mlade ženske, gospodinjke poročene z manualnim delavcem iz razreda 4 ali pa samske manualne delavke iz razreda 4, živijo v (manjšem) mestu v nerazviti ali srednje razviti regiji

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- slab stanovanjski standard in neugoden stanovanjski status,
- nesignifikantno bivalno okolje,
- nesignifikantno zdravstveno stanje in nesignifikanten obrazec uporabe zdravstvenih storitev,
- deloma slabe prehranjevalne navade,
- nizek ekonomski standard,
- nisignifikanten obrazec socialnih vezi,
- neukvarjanje z dejavnostmi za prosti čas (ukvarjanje z izobraževalnimi aktivnostmi je tu izrazita kontraindikacija)
- nič politične participacije (politična participacija je tu izrazita kontraindikacija).

PETI KANONIČNI PAR

Kmetje, stari več kot 55 let, živijo sami, v razviti regiji

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- slab stanovanjski standard,
- nesignifikantno bivalno okolje,
- slaba telesna kondicija,
- nesignifikantna uporaba zdravstvenih storitev,
- nizek ekonomski standard,
- socialna izoliranost,
- nesignifikanten obrazec preživljanja prostega časa in
- nesignifikanten obrazec politične participacije.

ŠESTI KANONIČNI PAR

Osebe, ki spadajo v razred 1 in živijo v nerazviti ali srednje razviti regiji

Njihovo kvaliteto življenja karakterizira:

- nesignifikanten stanovanjski standard in nesignifikanten stanovanjski status,
- nekaj insuficientnosti v bivalnem okolju,
- nesignifikantno zdravstveno stanje in nesignifikanten obrazec uporabe zdravstvenih storitev,
- deloma slabe prehranjevalne navade,
- nesignifikanten ekonomski standard,

- nesignifikanten obrazec socialnih vezi,
- nesignifikanten obrazec preživljanja prostega časa,
- nesignifikanten obrazec politične participacije.

Sedmi, osmi in deveti kanonični par so manj izraziti in jih zato ne bomo posebej opisovali.

Oglejmo si sedaj kanonične deskriptorje kakovosti življenja še na drug način. V tabeli 3 so njihove parcialne povprečne vrednosti: v prvih treh vrsticah tabele so povprečne vrednosti za anketirance iz nerazvitih, za anketirance iz srednje razvitih in za anketirance iz razvitih regij; sledijo povprečne vrednosti glede na tip kraja, nato povprečne vrednosti za posamezne razrede, in tako naprej, v zadnjih treh vrsticah tabele 3 so povprečne vrednosti za posamezne starostne skupine anketirancev. Ker so kanonični deskriptorji kvalitete življenja standardizirani, so njihova parcialna povprečja odkloni od skupnega povprečja. Lahko jih obravnavamo kot količine, ki kažejo, kolikšen učinek na kvaliteto življenja imajo posamezni faktorji.

V tabeli 3 se vidi, da posamezni faktorji generirajo precejšnje razlike v kakovosti življenja. Očitno je, da noben faktor ni popolnoma nevtralen: za vsakega velja, da se njegov učinek pozna vsaj na enem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja. Na prvem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja se pozna učinek urbaniziranosti kraja, socioekonomski in maritalni status ter starost anketiranca. V drugem stolpcu tabele 3 je razvidno, da na drugem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja vsi faktorji razen regije generirajo nezanemarljive razlike. Učinek regije oziroma učinek stopnje razvitosti je najbolj očitna na četrtem in šestem kanoničnem deskriptorju kvalitete življenja. Nadalje se vidi, da je razred najbrž univerzalen generator razlik: njegov učinek namreč najdemo v vseh stolpcih tabele 3. Vprašanje je, kolikšni so egalizacijski učinki socialne politike. Tu bi bila zanimiva longitudinalna analiza, ki bi pokazala, ali se razlike v kvaliteti življenja zmanjšujejo ali se povečujejo ali ostajajo enake (prim. Erikson in Aberg, 1987). Brez longitudinalne analize ni mogoče zanesljivo evalvirati socialne politike, ni mogoče oceniti, kolikšni so njeni egalizacijski učinki. Delen evalvacijski substitut za longitudinalno analizo so mednarodne primerjave. Vendar se sedaj še ne moremo opreti nanje.

Tabela 1

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
REGIJA	1	-	-	+	0.36	-	0.52	+	0.61	-0.21
	2	-	+	+	0.20	-	0.30	0.00	-0.68	0.43
	3	+	-	-0.21	-0.52	0.21	-0.75	-	+	-
KRAJ	1	0.35	0.34	-	+	+	+	-	-	0.21
	2	0.35	0.39	0.37	+	+	-	+	+	-0.23
	3	-0.61	-0.64	-0.32	-0.22	-	+	-	+	+
RAZANK	1	0.45	+	0.00	-0.54	-	0.36	0.39	-	-
	2	+	+	-	-	-	+	-0.32	0.38	0.37
	3	+	-	+	+	-	-	-0.26	+	+
	4	-	-0.22	+	0.27	+	-	-0.40	-0.27	-0.30
	5	-0.33	-	+	+	0.23	-	0.54	+	0.38
	6	-0.42	0.26	-0.21	0.25	+	-	0.27	+	-0.30
RAZPAR	1	0.20	0.27	-	-0.38	-0.26	+	+	+	+
	2	+	+	+	-	-	+	-	+	+
	3	-	0.22	-	+	-0.27	-	-	+	-
	4	-0.33	+	+	0.24	-	-	-	-0.24	-0.34
	5	-0.30	+	-	+	0.25	-	0.36	+	+
	6	-0.35	-	0.33	-	+	+	-	-	0.30
	7	0.62	-0.43	-0.31	+	0.36	+	-	-	-
ZAKSTAN	1	0.60	-0.49	-0.27	+	0.38	+	+	-	-
	2	+	+	-	-	+	+	-	+	+
	3	-0.21	0.29	-	-	0.47	-	-0.28	+	0.20
	4	-0.45	0.23	0.34	-	-0.61	-	+	-	+
SPOL		0.43	-0.81	0.20	-0.23	-	+	0.00	-	
STARKAT	1	0.55	-0.51	-0.23	0.37	-	-	+	+	+
	2	-	0.24	0.24	-0.26	-0.49	+	-	-	-0.22
	3	-0.40	0.30	-	-	0.64	+	-	+	+

Tabela 2

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
STANOVA1	1	-	-	+	0.29	-0.29	-	+	-	+
	2	+	-	-	-	-	+	-	-	-
	3	-	+	-	-0.24	0.37	-	-	+	+
STANOVA2		0.24	+	+	-	-0.21	-	-	-	-0.23
STANOVA3		0.45	0.34	+	+	-	-	+	+	-
STANOVA4		0.33	+	+	-	-0.21	-	-	+	-0.21
STANOVA5		0.37	+	+	-	-	-	-	+	-0.27
STANOVA6		0.34	+	-	-0.37	-	-	-	-	-
STANOVA7		-	+	-	+	+		0.00	+	+
STANOVA8		+	-	-	-	0.00	+	0.00	-	-
STANOVA9		0.45	0.35	+	-	-	+	-	-	-
STANOVA10	1	-0.49	-	+	-0.20	-	+	-	+	-
	2	+	0.44	+	-	-	+	-	+	-0.21
	3	-0.20	+	+	-	+	-	+	+	0.37
	4	0.51	-0.50	-	0.23	+	+	+	-	+
	5	+	+	+	+	-	-	-	-	+
BIVOK1		0.29	0.21	+	-	+	-	+	+	+
BIVOK2		0.52	0.48	+	-	+	-0.31	-	-	-
BIVOK3		0.35	0.40	0.21	+	+	-	+	+	-
BIVOK4		0.33	0.31	+	+	+	-	+	-	+
BIVOK5		0.51	0.53	0.25	+	+	-	+	-	-
BIVOK6		0.32	+	+	-	-	-	0.00	+	-
BIVOK7		0.22	+	-	-	+	-	+	+	+
BIVOK8		0.23	+	+	+	-	-	0.00	+	+
BIVOK9		0.26	0.22	+	-	+	-0.32	+	+	+
BIVOK10		-	+	-	-	+	-	+	-	+
ZDRAV1		0.32	-0.24	+	-	-0.37	-	+	+	-
ZDRAV2		0.45	-0.45	+	+	-0.36	-	0.21	+	+
ZDRAV3		0.40	-0.33	+	+	-0.31	-	+	+	+
ZDRAV4		-0.21	0.29	-0.22	-	+	-	-	-	+
ZDRAV5		-	+	-0.20	+	-	-	-	+	+
ZDRAV6		-0.21	0.32	-	+	-	+	-	-	-
ZDRAV7		-0.26	0.32	-	-	-	-	0.00	-	+
ZDRAV8		-0.22	-	+	+	-	-0.29	0.20	-	-
ZDRAV9		-	-	+	+	-0.21	-	-	-0.25	-
ZDRAV10		0.24	-	0.25	+	-	-	-0.28	+	+
ZDRAV11		-	+	-	-	+	-	-0.26	-	-
ZDRAV12		0.31	+	-0.26	-	-	-	-	+	+
ZDRAV13		0.24	+	-	-	-	+	+	0.28	+
HRANA1		-0.27	-0.20	+	-	-	+	-	+	-
HRANA2		-	-	0.24	0.38	-	0.23	+	-	+
HRANA3		+	+	-	-	-	+	+	-	-
HRANA4		+	+	-	+	+	+	+	+	+
HRANA5		0.20	+	-	+	-0.24	+	+	-	-
HRANA6		0.20	-	+	-	-0.20	-	+	-	-
HRANA7		+	0.25	-0.27	-	+	+	-	0.00	-
HRANA8		-	+	-	-	+	-	-	-	-
HRANA9		+	-0.23	0.34	-	+	0.00	-	+	-

Tabela 2 (nadaljevanje)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
EKOSTA1	-	+	0.00	0.23	-	+	-	-0.22	+
EKOSTA2	+	-	+	-	-0.22	+	0.25	+	+
EKOSTA3	0.21	+	+	+	-	-	-0.22	-	-
EKOSTA4	0.22	+	+	+	-0.21	-	-	0.00	-0.21
EKOSTA5	0.33	+	+	-	-0.27	-	-	+	-0.22
EKOSTA6	+	-	+	-	-0.24	-	0.22	-	-
EKOSTA7	+	+	-	-0.25	+	+	+	-	-0.20
EKOSTA8	0.33	-	-	-0.22	-	-	+	-	-
EKOSTA9	-	-	+	0.20	0.00	+	-	+	-
EKOSTA10	0.52	+	-	-0.40	-	+	-	-	+
EKOSTA11	+	+	+	-0.32	-0.34	-	0.20	0.26	+
EKOSTA12	+	0.20	+	-	-	0.20	+	+	+
PROCAS1	0.54	+	-	-0.21	-	+	-	+	+
PROCAS2	-0.36	-	-	-	-	-	+	+	-0.22
PROCAS3	-	-	-	-	0.00	-0.20	+	0.22	-
PROCAS4	+	-0.21	0.30	-	+	-	-	+	0.00
PROCAS5	0.00	-	0.22	-	+	-	+	+	+
PROCAS6	0.63	-0.23	-	+	-	-	0.00	+	+
PROCAS7	0.57	0.00	-0.28	-	+	+	+	-	+
PROCAS8	0.52	-	+	-	-	+	+	+	+
PROCAS9	0.33	-0.40	0.20	-	+	-	0.00	+	+
PROCAS10	0.45	-0.38	-0.27	-	+	-	+	+	-
PROCAS11	0.48	-	-	-0.48	-	0.20	0.20	-	-
PROCAS12	0.44	-	+	-0.20	-	-	-0.21	+	+
PROCAS13	0.57	+	-0.22	-0.20	-	-	-	+	+
PROCAS14	0.51	0.21	-	+	-	+	+	+	-
PROCAS15	0.44	-	-	-	-	+	-	+	-
PROCAS16	-	+	-	+	-0.24	+	-	-	+
PROCAS17	-	+	-	+	-	+	+	-	+
PROCAS18	+	-	+	+	-0.25	+	+	-	-
PROCAS19	+	+	+	+	-	-	+	+	-
PROCAS20	+	-	0.00	-0.26	+	+	+	-0.20	-
PROCAS21	0.21	-0.24	0.40	-	+	-	-	+	+
PROCAS22	0.22	-	-	-	+	-	0.00	-	-
PROCAS23	+	-	-	-	-	+	+	-	-
PROCAS24	+	-	-	+	-	-	-	0.00	+
PROCAS25	+	-	+	-	-	-	-	+	-
PROCAS26	0.40	-0.34	+	-	+	-	+	+	-
PROCAS27	+	0.27	-0.47	+	-0.25	-0.20	+	-	-
PROCAS28	-	-	+	-0.25	-	-	+	-	+
POLPAR1	+	+	+	-0.27	-	0.00	-	0.00	+
POLPAR2	+	+	+	-0.29	-	+	+	+	-
POLPAR3	+	-	0.21	-0.35	+	+	0.00	0.00	-
POLPAR4	0.37	+	+	-	-	+	-	-	+
POLPAR5	+	+	+	-	+	0.00	-	+	-
POLPAR6	+	+	+	-0.32	+	+	+	-	-
POLPAR7	+	+	+	-0.27	-	+	0.00	-	-
POLPAR8	0.26	+	+	-	-	+	-	+	+

Tabela 3

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
REGIJA	1	-0.04	-0.04	0.10	0.36	-0.09	0.41	0.01	0.37	-0.12
	2	-0.13	0.11	0.16	0.22	-0.12	0.27	0.00	-0.47	0.27
	3	0.11	-0.04	-0.17	-0.39	0.14	-0.46	-0.01	0.02	-0.08
KRAJ	1	0.74	0.66	-0.15	0.10	0.14	0.06	-0.02	-0.10	0.20
	2	0.30	0.31	0.27	0.11	0.03	-0.09	0.02	0.01	-0.09
	3	-0.65	-0.63	-0.28	-0.18	-0.09	0.09	-0.02	0.02	0.04
RAZANK	1	0.76	0.15	0.00	-0.71	-0.04	0.38	0.33	-0.12	-0.14
	2	0.32	0.17	-0.18	-0.05	-0.19	0.09	-0.30	0.34	0.30
	3	0.29	-0.19	0.25	0.06	-0.08	-0.17	-0.25	0.03	0.15
	4	-0.23	-0.30	0.08	0.31	0.02	-0.15	-0.30	-0.19	-0.19
	5	-0.95	-0.29	0.23	0.07	0.45	-0.23	0.79	0.01	0.47
	6	-0.89	0.50	-0.37	0.41	0.09	-0.04	0.29	0.05	-0.28
RAZPAR	1	0.46	0.58	-0.05	-0.70	-0.41	0.07	0.22	0.10	0.16
	2	0.09	0.39	0.32	-0.20	-0.22	0.11	-0.03	0.19	0.01
	3	-0.11	0.45	-0.06	0.02	-0.41	-0.17	-0.17	0.21	-0.01
	4	-0.54	0.07	0.02	0.30	-0.13	-0.15	-0.09	-0.19	-0.24
	5	-1.15	0.04	-0.31	0.14	0.66	-0.39	0.71	0.27	0.32
	6	-0.67	-0.22	0.52	-0.13	0.20	0.17	-0.08	-0.17	0.25
	7	0.90	-0.58	-0.37	0.20	0.35	0.10	-0.01	-0.01	-0.09
ZAKSTAN	1	0.96	-0.73	-0.36	0.22	0.41	0.11	0.01	-0.07	-0.10
	2	0.36	0.36	-0.42	-0.05	0.14	0.16	-0.04	0.13	0.06
	3	-0.63	0.82	-0.24	-0.14	0.98	-0.04	-0.44	0.22	0.26
	4	-0.26	0.12	0.16	-0.05	-0.24	-0.04	0.05	-0.01	0.00
SPOL	1	0.07	-0.37	0.60	-0.14	0.14	0.05	-0.05	0.00	0.02
	2	-0.06	0.31	-0.52	0.12	-0.12	-0.04	0.04	0.00	-0.02
STARKAT	1	0.67	-0.58	-0.23	0.36	-0.01	-0.14	0.08	0.05	0.08
	2	-0.16	0.18	0.17	-0.17	-0.028	0.02	-0.01	-0.04	-0.08
	3	-0.70	0.49	-0.06	-0.14	0.76	0.18	-0.11	0.02	0.08

REFERENCE

- Antončič, V. in Trampuž, C. (1990). "Dve metodi za analizo nominalnih spremenljivk." Blejsko metodološko srečanje 90, Metodološki zvezki 7.
- Antončič, V. (1991). "Kanonična analiza kvalitete življenja". Blejsko metodološko srečanje 91.
- Erikson, R. and Aberg, R. (1987). Welfare in Transition: Living Conditions in Sweden 1968-1981. Oxford: Oxford University Press.
- Goldthorpe, J.H. (in collaboration with C. Llewellyn and C. Payne) (1980). Social Mobility and Class Structure in Modern Britain. Oxford: Clarendon Press.
- Momirović, K. (1988). Uvod u analizu nominalnih varijabli. Metodološki zvezki 5.